

Referat af 8. følgegruppemøde for Møn Kulturarvsatlas

Tirsdag d. 23. maj 2006

Deltagere: Knud Larsen (*Borgmester*), Lis Jensen (*Kulturarvsstyrelsen*), Michael Lauenborg (*Kulturarvsstyrelsen*), Erica Heyckendorff (*Berings Tegnestue ApS*), Edith Marie Rosenmeier (*Møns Museum*), Kristoffer Buch Pedersen (*Sydsjællands Museum*), Helle Ålsbøl, (*Møns Museum*), Axel Knuhtsen (*MTU-formand*), Kjeld Anker Nielsen (*MTU*), Lene Buur (*PNPM, Kulturmiljø-gruppen*), Käthe Vest (*Møns Museumsforening*), Rigmor Nielsen (*Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur*), Jørgen Grønborg (*Møns Marineforening*), Erik Büchert (*Møn Turistforening*), Søren Spanager (*A21-rådet og DN Møn*), Leif Iversen (*repr. for skolerne*), Torben Nielsen (*Sydhavsøernes Landboforening*), William Houman (*Foreningen Nyord*), Stig Nøhr (*naturvejleder*), Peter Møller Kristensen (*Møn Kommune*), Johan Landgren (*Storstrøms Amt*), Heidi Pfeffer (*Kulturmiljørådet*), Pernille Møller Nielsen (*Møn Kommune*). Søren Hovmand (*Kommunaldirektør*) Frank Nielsen, (*Møn Kommune, referent*).

Afbud/im.: Michael Larsen (*Byrådet*), Knud Pedersen (*MTU*), Erik Bjerre (*MTU*), Anne Green (*MTU*), Erik Strange (*Bygningsforbedringsudvalget*), Lars Mathiasen (*Lokalhistorisk Forening*), Elo Dahl Mortensen (*Møns Amatørarkæologiske Forening*), Orla Olsen (*Sjællandske Familielandbrug*), Jette Rasmussen (*Borre og Omegns Borgerforening*), Ole Eskling (*Mandemarke Grundejerforening*), Preben Kristiansen (*Stege-Lendemark og Omegns Grundejerforening*), Torben Steen Pedersen (*Gr.for. på Bogø*), Jonna Kjær-Nielsen (*Fanefjord Grundejerforening*).

Dagsorden:

- Kl. 14.00 – velkomst ved borgmester Knud Larsen
- Kl. 14.10 – præsentation af de sidste 13 udkast til kulturmiljøbeskrivelser ved Erica Heyckendorff/museerne. Følgegruppen kommer med kommentarer.
- Kl. 15.50 – disposition til guidetour ved Erica Heyckendorff.
- Kl. 16.10 – præsentation af disposition og rålayout til atlasguide og valg af omslagsfoto ved Erica Heyckendorff. Følgegruppen kommer med kommentarer.
- Kl. 16.50 – kommunens udkast til visions- og handlingsplan til sikring af kulturarven ved Peter Møller Kristensen. Følgegruppen kommer med kommentarer.
- Næste møde.
- Eventuelt.
- Kl. 18.30 – middag på Lolles Gård.

Referat:

Velkomst

Borgmester Knud Larsen bød velkommen og foreslog, at vi indledte med en sang.

Præsentation af de sidste 13 udkast til kulturmiljøbeskrivelser

Erica Heyckendorff gennemgår 4 kulturmiljøer ad gangen med overheads over kulturmiljøets hovedtræk og bærende bevaringsværdier. Nedenstående kulturmiljøer er dem der har været kommentarer til.

Bogø By

Rigmor Nielsen spørger til begrundelsen af afgrænsningen af kulturmiljøet. Erica Heyckendorff og Edith Marie Rosenmeier svarer, at afgrænsningen af kulturmiljøet følger

den ældste, bymæssige bebyggelse, samt de naturlige grænser, f.eks. hegn og skel. Leif Iversen henviser til kortet på side 10 under kulturmiljøbeskrivelsen.

Damme/Askeby

Afgrænsningens forhold til Vollerup diskuteres. Erica Heyckendorff og Edith Marie Rosenmeier svarer Rigmor Nielsen og Kjeld Anker Nielsen, at gadekæret og de små huse overfor medtages, men at de to bydele næsten glider sammen. Rigmor Nielsen synes, at Damme kro skal med, da den er vigtig. Erica Heyckendorff svarer, at det er den – også møllen og kirken. Kjeld Anker Nielsen spørger til langdyssen. Erica Heyckendorff svarer, at den beskrives i et andet kulturmiljø.

Sommerhuse på Ulvshale

Erica Heyckendorff pointerer, at samspillet mellem sommerhuse og landskab/skov er vigtigt.

Møns Klint som udflugtsmål

Søren Spanager spørger om ikke campingpladsen skal inddrages i kulturmiljøet. Erica Heyckendorff begrundet udeladelsen af campingpladsen med, at den er ret ny. Erik Büchert mener dog, at campingpladsen er fra før 2. verdenskrig. Lis Jensen mener i stedet, at man skal gøre mere ud af gravhøjene og så alligevel tage campingpladsen med. Erica Heyckendorff er enig.

Marienburg

Rigmor Nielsen spørger om ikke Rødding sø skal medtages. Det glæder hende, at Egelykke er med. Borgmester Knud Larsen læser op fra side 8 under Marienburg og spørger om indholdet er korrekt. Der er udbredt konsensus om, at det er korrekt. Lis Jensen pointerer, at det der skal vurderes og kortlægges er det vi kan se i dag. Anekdoter mv. skal ikke med. Axel Knuhtsen fortæller, at i forbindelse med et ejerskifte blev hovedbygningen revet ned. Axel Knuhtsen gør endvidere opmærksom på side 13 nederst, at det er en ensilagebeholder og ikke en roegrav. En livlig diskussion fortsætter om Marienburg – der er mange meninger.

Ulvshale

Borgmester Knud Larsen gør opmærksom på titelforvirring vedrørende Frede Bojsen. Erica Heyckendorff undersøger det nærmere.

Borre Sømose og Borre

Erica Heyckendorff gennemgår Borre sømose. Lis Jensen spørger Erica Heyckendorff om, hvorfor hun har fremhævet voldstedet. Erica Heyckendorff svarer, at det da godt kan være, at voldstedet ikke er et af de bærende elementer i kulturmiljøet, men at det har kulturhistorisk betydning. Torben Nielsen præciserer vedrørende saftstationen, at det er kornsiloer der er afbilledet. Til sidst en livlig diskussion omkring udtrykket "uplanlagt funktionsfyldning" og om bygninger i Borre.

Klintholm Havn

Erik Büchert vil gerne vide, hvorfor Erica Heyckendorff ikke har taget engen med ved Klintholm Havn? Erica Heyckendorff svarer, at engen indgår som den klare overgang der er mellem by og land. Ifølge Peter Møller Kristensen og borgmester Knud Larsen er der opgivet forkerte oplysninger på side 6 nederst. Det bliver rettet ifølge Edith Marie Rosenmeier. Borgmester Knud Larsen gør endvidere opmærksom på side 10 nederst, fiskeeksportvillaen – han var ikke fiskeeksportør. Edith Marie Rosenmeier retter.

Disposition til Guidetur

Erica Heyckendorff fortæller, at vi har fået tilsendt et rålayout, for at illustrere, hvordan indholdet skal struktureres, herunder tekstmængde samt, hvor kort, billeder mv. skal være. Erica Heyckendorff gennemgår de næste møderækker og gør opmærksom på "korrektur til atlasguide", hvor følgegruppen bliver inddraget. Erica Heyckendorff gennemgår turen. Søren Spanager kommer med forslag vedrørende tekst til Bogø delen. Borgmester Knud Larsen synes, at det er et flot forslag til tourguide. Johan Landgren kunne godt tænke sig, at touren blev vist i forhold til den nationale cykelrute på kortet. Erik Büchert er enig. Få f.eks.

Guidetouren til at følge cykelruten og Marqueritruten. Ellers en flot og god rute. Erica Heyckendorff svarer, at der intet tilfældigt er i rutevalget. Skal kulturmiljøerne ses, skal ruten være som den er.

Rålayout til atlasguide

Erica Heyckendorff fortæller, at det har været drøftet i arbejdsgruppen om "kulturarven" skal skifte navn til Hovedtræk og sammenhænge. Erica Heyckendorff gennemgår atlasguiden i detaljer. William Hauman mangler lidt om landbrugskulturen f.eks. en typisk mønsk gård. Erica Heyckendorff giver ham lidt ret, og gør opmærksom på, at billederne kommer senere. Lis Jensen giver udtryk for, at det ikke er en billedbog, men at tekster og kort understøttes af fotos og illustrationer. Borgmester Knud Larsen mener at rålayouttet er meget råt. Det er svært at forholde sig til noget, som endnu ikke er skrevet. Lis Jensen gør opmærksom på, at bordet fanger med hensyn til hovedstruktur men, at detaljer og indhold ikke ligger helt fast endnu. Peter Møller Kristensen kommer med forslag til en anden placering af foto over Stege. Erica Heyckendorff er enig. Søren Spanager foreslår kostskolen afbildet i stedet for præstegården. Erica Heyckendorff er enig. Lis Jensen mener, at når man lige bladrer guiden igennem, er fotodelen meget bygningstung og der er mange fotos af enkeltelementer. Tænk på, at landskaber og kulturhistoriske helheder også skal med. Erik Büchert er enig med Lis Jensen. Borgmester Knud Larsen er også enig; der er rigtig mange bygninger – lidt mere landskab. Stig Nøhr savner det menneskeskabte landskab såsom stendiger, gyllebeholdere osv. Stig Nøhr foreslår, at der i introen henvises konkret til lokaliteter, der beskrives senere – f.eks. kulturmiljø (17). Der er en almen tilkendegivelse om, at det er en rigtig god ide. Pernille Møller Nielsen synes, at det er godt at have de historiske fotos med men, at der i teksten under fotoet skal gøres opmærksom på en evt. ændret nyere anvendelse. F.eks. at et traktørsted er blevet til et sommerhus.

Michael Lauenborg afrunder med meningen med kulturarvsatlasset, som er at få kortlagt kommunens kulturhistoriske bevaringsværdier, så kortlægningen kan bruges som et værktøj i kommunens planlægningsarbejde.

Omslagsfoto

Lis Jensen gør opmærksom på, at følgegruppen skal tænke mere i kulturmiljø f.eks. fiskeriet, havnemiljøer, Nyord osv. og ikke i bygninger og enkeltelementer. William Houman mener, at billedet skal være ét, man forbinder med Møn. Borgmester Knud Larsen gør opmærksom på, at Skov- og Naturstyrelsen og Pilotprojekterne har Møns Klint på forsiden. Michael Lauenborg indskyder, at det er kulturhistorien der skal fremmes og ikke bare natur. Erik Büchert er enig i denne betragtning. Herefter er der en livlig diskussion med diverse forslag til omslagsfoto. Følgegruppen bliver til sidst enige om, at tage valg af omslagsfoto, op på næste møde. Erica Heyckendorff vil bringe nogle eksempler, som er taget af en fotograf.

Visions- og handlingsplan

Peter Møller Kristensen gennemgår kommunens Visions- og handlingsplan. Johan Landgren foreslår, at amtets arbejde med at kulturmiljøudpegning og sikring inddrages, så der er sammenhæng mellem amtets hidtidige arbejde og kommunens kommende arbejde. Bl.a. har amtet senest udgivet en publikation med en udpegning af 24 værdifulde kulturmiljøer. Derudover foreslår Johan Landgren, at kommunen spørger amtet om gode ideer, da amtet har arbejdet med emnet i mange år. Erik Büchert beder om en præcisering af, hvor Visions- og handlingsplanen skal være. Peter Møller Kristensen og Lis Jensen præciserer, at følgegruppen og kommunen skal skrive kapitlet om Bevaring og udvikling og at der kan tages udgangspunkt heri. Kapitlet om Bevaring og udvikling skal i det trykte atlas. Kommunens udgave af Visions- og handlingsplanen skal ligge på Møn kulturarvsatlas hjemmeside.

Lis Jensen afrunder med en generel gennemgang af Visions- og handlingsplanen. Der er gode punkter som f.eks. udarbejdelse af bevarende lokalplaner for alle 25 kulturmiljøer, udpegning af særlige områder for store landbrugsbygninger mv. kan placeres, udpegning af kulturlandskaber med særlig bevaringsværdig og endelig er der mange gode formidlingstiltag beskrevet – om end i meget kort form. Visions- og handlingsplanen trænger til en tur redaktionelt og start med det væsentlige – det I vil gøre og hvad I har gjort. Lis Jensen fortsætter med en konkretisering af hendes betragtninger: hvad vil

kommunen gøre for at bevare de udpegende bygninger og kulturmiljøer? Under fysisk planlægning skal der fokus på landzoneadministrationen. Lis Jensen savner desuden noget om fortidsminder og den øvrige kulturarv. Lis Jensen afslutter med, at det vil være godt med lidt mere prosa i teksten. Peter Møller Kristensen svarer, at vi tager indtrykkene med hjem og bearbejder dem dér.

Til slut blev der nedsat et udvalg med medlemmer fra følgegruppen. Arbejdsopgaven er at udarbejde følgegruppens forslag til Visions- og handlingsplan.

- Rigmor Nielsen (eller hun stiller med et medlem)
- Søren Spanager
- Erik Büchert
- Axel Knuhtsen
- Kjeld Anker Nielsen
- Johan Landgren

Mødet sluttede i god ro og orden som planlagt kl. 18.30.

Næste følgegruppemøde

Næste følgegruppemøde bliver **tirsdag d. 8. august 2006** kl. 15.30 i Byrådssalen.

Frank Nielsen
Geograf
Møn Kommune